

DFa. en interpretar 'que pateix del mal de Sant Llätzer' que no pas *AlcM* en pretendre que això no és més que «una mala interpretació»; el que se li pot admetre és que ja en temps de Corella un mot s'anava refont amb l'altre. Però en canvi és radicalment falsa l'atribució que *AlcM* fa a Ramon Llull d'una forma alterada per aquesta contaminació: el passatge que cita de *Blanquerna* no és de Llull sinó del modernitzador valencià Bonllabi de 1528; els manuscrits porten allí: «esdevenç-se un dia que un home, segons justícia, devia reebre mort: aquel home avia muller e cinc infants, qui vivien dels maltrets que aquell fahia usant de son mester» (cap. 73, *NCl.* II, 99.24ss.), on només Bonllabi deturpa el text canviant des del mot *infants* en «fills, los quals vivien del que ell guanyava *llazerant*».

En efecte, on la contaminació es va consumir fou en llengua castellana, com exposo en l'article *LACERAR/LAZDRAR* del *DCEC*, i en textos valencians i balears (també algun de recent del Princ.), com els que cita *AlcM* (s. v. *llatzerar*, *llatzèria*, *-eriar*, *-eriós*): el més antic d'ells és la *Moral Consolació* del valencià Francesc Carroç Pardo de la Casta, que hom atribueix a l'any 1496, però que en l'única edició de què dispoem presenta detalls gràfics i fonètics més recents, i el publicador, Aguiló, judica «obreta del S. XVI»: almenys ho és en la còpia de què es disposa.

DERIV.: *Laceració*. *Lacerant*. *Lacerat*. *Dilacerar* [*DOrt.*, no Lab., Bulbena ni Vogel]; *dilaceració*. *Lacínia*; *laciniat* [*DOrt.*]; pres del ll. *lacinia* 'franja o tira d'un vestit', de la mateixa arrel que *lacerare*. *Lancinant* [*DOrt.*], participi de *lancinare*, que també prové d'aquesta arrel.

Lacert, *lacèrtids*, *lacertiforme*, *lacertós*, V. *llangardaix* *Laci* 'adj.', castellanisme tan innecessari com intolerable, per *flàccid* *Làcie*, V. *laca* *Lacínia*, *laciniat*, V. *lacerar*

LACÒNIC, pres del ll. *lacōnicus* 'propi de Lacònia o Lacedemònia', en memòria de la predilecció que pel parlar concís demostraven els habitants d'aquesta regió de Grècia (ponderat per oposició a l'aflluència pròpia de llurs adversaris seculars, el atenesos). □ 1.ª doc.: c. 1695, Lacav.

DERIV.: *Laconisme* [1695, Lacav.].

CPT.: *Lacònicament*.

Lacrar, *lacre*, V. *laca* *Lacrimonial*, *lacrimatori*, *lacrimiforme*, *lacrimós*, V. *llàgrima* *Lactació*, *lactància*, *lactant*, *lactar*, *lactat*, *lactescent*, *-cència*, *lacti*, *làctic*, *lacticini*, *lactífer*, *lactiforme*, *lactífug*, *lactigen*, *lactina*, *lactivor*, *lactòmetre*, *lactosa*, *lactoscopi*, V. *llet* *Lactucari*, V. *lletuga* *Lacunal*, *lacustre*, V. *llac* *Làdanum*, V. *làudanum* *Ladi*, castellanisme *Ladronici*, V. *lladre* *Lajaia*, V. *faia* *Lago*, castellanisme intolerable per *estany*, i eventualment *llac*, però aquest en català no s'usa més que parlant dels molt extensos, dels Alps, Rússia i Amèrica; referir *llac* als estanys de Catalunya o dels Pirineus és tan castellanisme com

dir-ne *lagos*

LAGO-, primer component de compostos savis, tret del gr. *λαγώς* 'llebre'. *Lagofthalmia* (*DOrt.*) i *lagofthalmic* (amb *ὄφθαλμός* 'ull'), al·ludint a la creença que les llebres dormen amb els ulls oberts: *λαγώθαλμος* ja en Galenos. *Lagòpode* [-*pede*, *DOrt.*; *-pode*, *DFa.*], pels peus peluts de les llebres.

Labora, *labores*, V. *llavors*

LAI, 'poemet medieval narratiu o líric', rebut del fr. *lai*, i aquest, d'una forma bretona o gallesa, germana de l'irl. ant. *laid* 'cançó'. □ 1.ª doc.: Llull.

En català pertanyé només a la lírica d'inspiració trobadoresca, afrancesada o provençalitzant. Veg. les cites de Llull, en *AlcM*; sovint es tractava de les refilades dels ocells (Llull) o de cants planívols: «al trist *lay* e càntic que vós me cantàs» en el *Passi en cobles* de la fi del S. xv. També en oc. antic *lai* és especialment «chant des oiseaux» i «complainte» (*PDPF*), i hi ha tendència a aglutinar-hi la *-s* del cas subjecte sing. (i cas complement plural) fent de *lais* un mot invariable: probablement hi conduiria la impressió del poble que es tractava d'un mot derivat de *laisser* 'deixar' LAXARE. Això explica la forma de la frase *menar laix* 'menar dol, entonar una complanta' en què el veiem en el poema català del S. xiv, *L'Amant, la Dona i el Confessor*, p. p. Morel-Fatio: «Mas tal dura pena e turmén! / Serà per ells *laix menat* / ---» (*Rom.* x, 597) (que Morel no explica, i de la qual dóna Spitzer, *LexikK*, 84, una explicació ben desencaminada, en relació amb el cast. *lejos*).¹

No hi ha *lais* més conegut que el del clàssic trobador Bonifaci Calvo, i aquí *lais* apareix com a cas complement singular: «e car no-m pas / qu'estiers mostrar / li puesca gen / con l'am fortment, / li trametar / mon *lais* per far-li entendre / l'amor que-il port, e aprendre» (Appel, *Chr.*, 38.84); forma que recordo també de Cerverí o de Ramon Vidal. Potser no és casual que en aquest mateix poema, s'usi (com jugant amb els mots) el verb *laiszar*: «ni *lais* a far / a ben amar / e finamen» (v. 61), i també el verb *virar* 'apartarse, tombar de camí': «No-m pot mal far per qu'eu *vire*, / de leis servir, mon desíre» (v. 20). Altrement cf. el *leixa-prén* de l'antiga lírica gallega d'inspiració trobadoresca, encara avui recordat a l'Alt Aragó (*DECH*, *DEJAR*).

Per a l'etimologia cèltica, veg. Thurneysen, *Keltorum.*, 103-4; *REW*, 4854; Gamillscheg, *EWFS*, 547. I per a l'expansió cap a la lírica medieval gallego-portuguesa i castellana, *DECH*, *LAY*, 610b-611a.

CPT.: *Virolai*, cant a la Mare de Déu, del fr. *virelay*: «ancien petit poème français composé de trois couplets et un refrain». Aquest *refrain*, o sigui 'tornada', deu ser el que explica la composició amb el fr. *virer* = *tourner*. Entre nosaltres això s'ha tornat *virolai* [1399, *BMetge*]: «Eurídictes --- caigué --- e d'aquí avant no volguí pendre muller --- com pus melodiosament poguí, sonant la nota, canté alguns *virolais*, ballades e